

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 57/2026 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om hur försöket med avreglering av sysselsättningstjänster framskrider och om kommunernas finansieringsansvar

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 57/2026 rd undertecknat av riksdagsledamot Sanna Antikainen /saf m.fl.:

Ämnar ministern bereda en regeringsproposition till riksdagen om ett pilotprojekt för avreglering av sysselsättningstjänster, om vilket beslut har fattats vid ramförhandlingarna,

hur säkerställer ministern att kommunerna och sysselsättningsområdena har faktiska möjligheter att själva besluta om de mest ändamålsenliga och effektiva sysselsättningstjänsterna, inklusive utläggning av tjänster på entreprenad,

hur ämnar ministern beakta de regionala skillnaderna mellan arbetsmarknaderna i finansieringsmodellen för utkomstskyddet för arbetslösa så att kommunerna inte ställs i ett orimligt ekonomiskt ansvar i områden med ett litet utbud av arbetsplatser,

ämnar ministern på nytt bedöma konsekvenserna av utvidgningen av kommunernas finansieringsansvar särskilt i områden med hög arbetslöshet, såsom Lahtis och landskapet Norra Karelen och vidta nödvändiga korrigerande åtgärder och

vilka omedelbara åtgärder ämnar ministern vidta för att förbättra sysselsättningen i de områden där arbetslösheten är bland de högsta i landet och ungdomsarbetslösheten särskilt oroväckande?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Vid halvtidsöversynen (våren 2025) drog man upp riktlinjer för beredningen av ett försök med att avreglera normerna för förvaltningen av sysselsättningen i utvalda pilotområden (3 st.). Syftet med försöket är bland annat att minska regleringen av kundservicemodellen och göra ändringar i lagstiftningen om lönesubvention.

När beredningen satte i gång blev det dock snabbt klart att det krävs en separat försökslag. Det har konstaterats att den mest centrala utmaningen i beredningen är att skapa ett lämpligt forskningsupplägg på det sätt som lagstiftningen kräver, så att man får fram tillförlitlig forskningsdata om försöket. Olika möjligheter till försöksupplägg har kartlagts i nära samarbete med finansministeriet. För att man ska kunna dra tillförlitliga slutsatser av försöket och utveckla lagstiftningen och servicesystemet bör försöket beredas omsorgsfullt och man bör ta fram ett upplägg som gör det möjligt att utvärdera resultaten. Därför är lagberedningsprocessen lång jämfört med ett normalt författningsprojekt, vilket oundvikligen fördröjer försöket.

I det rådande läget ses det som en prioritet att rikta åtgärderna och de begränsade tjänstemannaresurserna till avregleringen som gäller alla sysselsättningsområden. På detta sätt kan avregleringen främjas i så många områden som möjligt och så snabbt som möjligt. Samtidigt har en del av de mål som kommunerna föreslagit främjats. Genom regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om utveckling av serviceprocessen för arbetssökande och arbetsförmedlingsservice (RP 108/2025 rd) genomfördes flera ändringar i arbetsgivarens serviceprocess som påverkat Arbetskraftsmyndigheternas uppgifter, vilka även överensstämmer med försökets mål. Tidsfristen för den inledande intervjun som inleder serviceprocessen förlängdes från fem vardagar till tio. Dessutom föreslogs det att de kompletterande samtalen om jobbsökning alltid ordnas utifrån kundens servicebehov i stället för den tidigare schematiska processen. De föreslagna ändringarna trädde i kraft den 1 januari 2026. Dessutom har man i beredningsskedet bedömt att en del av de åtgärder som föreslogs i försöket kan genomföras med stöd av den nuvarande lagstiftningen.

Det har inkommit önskemål från regioner i hela landet om att förnya lönesubventionen. Det ingår även i förslagen till avregleringsförsök. Därför har ministerarbetsgruppen för främjande av sysselsättningen dragit upp riktlinjer om att inleda beredningen av revidering av lönesubventionsregleringen. Beredningen pågår redan. Syftet med beredningen är att förenkla regleringen. Samtidigt bedöms möjligheterna att öka Arbetskraftsmyndigheternas prövningsrätt vid beviljande av lönesubvention. I samband med beredningen granskas dessutom möjligheten att minska undantagen i lönesubventionsregleringen och Arbetskraftsmyndigheternas incitament vid beviljande av lönesubvention bedöms. De ändringar som föreslås till lönesubventionsregleringen preciseras under beredningen. Avsikten är att regeringens proposition om ärendet ska lämnas till riksdagen hösten 2026 och att ändringarna träder i kraft 2027. Vid ministeriet bedömdes att det är mest ändamålsenligt att rikta de begränsade resurserna till beredning som gynnar hela Finland.

Under beredningen av försöket har det också konstaterats att det är möjligt att avregleringen av kommunernas uppgifter kan påverka kommunernas statsandelsfinansiering, vilket kan ha konsekvenser för jämlikheten mellan områdena.

Kommunerna har ansvarat för ordnandet av arbetskraftsservicen från och med den 1 januari 2025 (380/2023, 12 §). De tjänster som ordnas är person- och arbetsgivartjänster enligt lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023). Kommunerna beslutar själva eller tillsammans med kommunerna i sysselsättningsområdena om sin operativa verksamhet i sysselsättningsområdena, vilket innebär till exempel val som hänför sig till tjänsternas ordnande, innehåll, utveckling och upphandling. Kommunerna kan dessutom ordna andra tjänster som stöder sysselsättningen enligt sina behov som är så kallad annan verksamhet än den som föreskrivs i lagen om ordnande av arbetskraftsservice och som hör till kommunens allmänna verksamhetsområde. Kommunerna kan också ordna tjänster om de så vill som så kallad egen verksamhet eller upphandla tjänster från utomstående aktörer.

De statliga aktörerna stöder kommunerna i ordnandet av arbetskraftsservicen och till exempel i utvecklingen av genomslagskraften genom att Närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter UF tillhandahåller kunskapsbas. Dessutom kan kommunerna hålla samråd och dela med sig av information om områdenas goda praxis och åtgärder i årliga regionala diskussioner för samarbete och uppföljning som gäller främjandet av sysselsättning. Livskraftscentralerna ansvarar för att ordna diskussionerna. Dessutom styrs kommunerna av en finansieringsmodell som uppmuntrar kommunerna att utveckla verksamheten så att den främjar sysselsättningen. Arbetskraftsservicen omfattas av den statliga finansieringen med allmän täckning.

Med en sporrande finansieringsmodell strävar man efter att styra ordnandet av arbetskraftsservicen så att den är så effektiv som möjligt, så att kommunen gynnas ekonomiskt av att den arbetslösa finner sysselsättning på den öppna arbetsmarknaden och inte längre behöver arbetslöshetsförmån. Kommunernas faktiska möjligheter att påverka beloppet av finansieringsansvaret för arbetslöshetsförmåner är begränsade och möjligheten kan varieras mellan områden och i olika konjunkturlägen. Man dock inte lyckats bygga finansieringsmodellen så att den beaktar de kommun- eller områdesspecifika skillnaderna, utan finansieringsmodellen är lika för alla kommuner. Den nuvarande modellen för ordnande och finansiering av arbetskraftsservice har tillämpats bara i drygt ett års tid så hittills har man endast fått lite erfarenheter och ett litet kunskapsunderlag. På längre sikt kan man göra grundligare bedömningar av hur den nuvarande modellen har fungerat och hur den kan ändras för att rätta till eventuella missförhållanden som uppdragas. Finansieringssystemets funktion bedöms per regeringsperiod i samband med utredningen av arbetskraftsservicesystemets tillstånd som den riksomfattande delegationen för främjande av sysselsättningen gör.

För att minska ungdomsarbetslösheten och förkorta arbetslöshetsperioderna införde regeringen en sysselsättningssedel för unga i slutet av 2025. Totalt fördelades 30 miljoner euro till paketet som delades ut som statsbidrag till sysselsättningsområdena. Med sysselsättningssedlar är det möjligt att stöda 3 300–4 400 unga att få ett halvt års anställningsförhållande. Vid sidan av

sysselsättningssedeln har staten tillsammans med de sex största städerna reflekterat över åtgärder för att förhindra ungdomsarbetslöshet. Vid halvtidsöversynen 2025 drog regeringen upp riktlinjer om att ”metoder för att underlätta anställning av unga under 29 år utreds”. Åtgärderna bedöms enligt utredningen och den övriga beredningen.

I samband med reformen av arbets- och näringstjänsterna blev det inget separat anslag eller moment kvar vid arbets- och näringsministeriet för plötsliga strukturomvandlingar. Regeringen beslöt dock att inrätta ett nytt moment med vilket man strävar efter att på basis av prövning rikta stödet till områden som lider av stora strukturomvandlingar.

Dessutom beslöt regeringen vid sin kvällsskola den 25 februari 2026 att en arbetsgrupp bestående av representanter för regeringspartierna under ledning av arbetsminister Marttinen ska börja bereda nya sysselsättnings- och tillväxtåtgärder till ramförhandlingarna i april.

Helsingfors 11.3.2026

Arbetsminister Matias Marttinen